

KONÇINALAR

Haldun Taner (İstanbul, 16 Mart 1915 – 7 Mayıs 1986) Matbaa-i Âmire müdürü Hâmid Bey anne tarafından büyükbabası, Meclis-i Mebusan İstanbul milletvekili ve Darülfünun devletler hukuku profesörü Ahmet Selahattin Bey babasıdır. Çemberlitaş'ta dünyaya gelen Taner, beş yaşında babasını kaybetti. Galatasaray Lisesi'nde okudu (1935). Heidelberg Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi'ndeki öğrenimini (1935-38) ağır bir tüberküloza yakalanması nedeniyle yarıda bırakıp İstanbul'a döndükten sonra Ankara Radyosu için skeçler yazmaya başladı. İÜ Alman Filolojisi'ni bitirdi (1950), Sanat Tarihi Bölümü'nde asistan oldu. 1954'te ilk evliliğini yaptı ve *Oyun* dergisini çıkardı. Viyana Üniversitesi'nde Prof. Kindermann'ın yanında felsefe ve tiyatro okudu. Max Reinhardt Tiyatro Akademisi'nde eğitim gördü (1955-57). İÜ, Gazetecilik Enstitüsü, İGSA ve LCC'de tiyatro ve dramaturji dersleri verdi. Devekuşu Kabare Tiyatrosu, Bizim Tiyatro ve TEF Kabare'yi kurdu. Türkiye'deki epik tiyatronun ilk örneği sayılan *Keşanlı Ali Destanı* ile dünyaya açıldı. Bütün bu çalışmalarıyla bir Haldun Taner Tiyatrosu ekolü oluşturdu. "Tuş" adlı öyküsü (1955) ve *Keşanlı Ali Destanı* oyunu aynı adlarla filme alındı. "Devekuşuna Mektuplar" başlıklı yazılarına *Tercüman*'da (1955-60) başladı, "Pazar Sohbetleri" başlığıyla *Milliyet*'te (Mart 1974 – Mayıs 1986) sürdürdü. 9 Ocak 1976'da ikinci evliliğini yaptı.

1953'te *New York Herald Tribune* ile *Yeni İstanbul* gazetelerinin düzenlediği uluslararası bir yarışmada "Şişhane'ye Yağmur Yağmıyordu" öyküsüyle birinci oldu. Sait Faik Hikâye Armağanı'nun ilkinin *On İkiye Bir Var* ile kazandı. *Sancho'nun Sabah Yürüyüşü* ile Uluslararası Bordighera Mizah Hikâyeleri Ödülü'nü, *Milliyet*'teki köşe yazılarıyla Gazeteciler Cemiyeti Fıkra Ödülü'nü (iki kez), *Yalıda Sabah* ile 1983 Sedat Simavi Edebiyat Ödülü'nü aldı. 1987'den beri Haldun Taner Öykü Ödülü verilmekte. İstanbul Şehir Tiyatrosu'nun Kadıköy Sahnesi'ne (1988) ve Caddebostan'da bir sokağa adı verildi. Türkiye'de tiyatronun bir 'bilim dalı' olmasında etkili olan ve 2012 yılında İstanbul Üniversitesi Haldun Taner Tiyatro Uygulama ve Araştırma Merkezi'ne adı verilen Taner'in bütün yapıtları 100. doğum yıldönümü olan 2015'ten beri Yapı Kredi Yayınları tarafından yayımlanmakta.

Yapıtları:

Öykü: *Yaşasın Demokrasi*, 1949; *Tuş*, 1951; *Şişhane'ye Yağmur Yağmıyordu*, 1953; *Ayışığımda "Çalışkur"*, 1954; *On İkiye Bir Var*, 1954; *Konçınalar (Şişhane'ye Yağmur Yağmıyordu – On İkiye Bir Var'dan seçmeler)*, 1967; *Sancho'nun Sabah Yürüyüşü*, 1969; *Yalıda Sabah*, 1983. **Tiyatro:** *Günün Adamı*, 1952 (1961'de sahnelendi); *Dışardakiler*, 1957; *...Ve Değirmen Dönerdi*, 1958; *Fazilet Eczanesi*, 1960; *Lütfen Dokunmayın*, 1961; *Huzur Çıkmazı*, 1962; *Keşanlı Ali Destanı*, *Gözlerimi Kapatırım Vazifemi Yaparım*, 1964; *Eşeğin Gölgesi*, 1965; *Zilli Zarife*, 1966; *Vatan Kurtaran Şaban*, 1967; *Sersem Kocanın Kurnaz Karısı*, 1969; *Ayışığımda Şamata*, 1977. **Kabare:** *Bu Şehr-i İstanbul ki...*, 1962; *Dün... Bugün*, 1972; *Mezumuz Aşk ü Seva Dekorumuz Deniz Derya, Yar Bana Bir Eğlence*, 1973; *Hayırdır İnşallah*, 1979. **Kolektif kabareler:** *Astronot Niyazi*, 1970; *Ha Bu Diyar*, 1971; *Dev Ay-nası*, 1973; *Haneler*, 1974; *Yalan Dünya, Çıktık Açık Alınla*, 1977; *Kapılar*, 1981. **Radyo oyunu:** *Haldun Taner'in Timsahı* (hızl. S. Erez - D. Taner), 2008. **Düzyazı:** *Devekuşuna Mektuplar 1*, 1960 (sonradan *Önce İnsan* adıyla); *Devekuşuna Mektuplar 2*, 1977 (sonradan *Yaz Boz Tahtası* adıyla); *Ölürse Ten Ötür Canlar Ölesi Değil – Portreler*, 1978; *Hak Dostum Diye Başlayalım Söze*, 1978; *Dişsem Yollara Yollara*, 1979; *Çok Güzelsin Gitme Dur*, 1983; *Berlin Mektupları*, 1984; *Koyma Akıl, Oyma Akıl*, 1985.

*Haldun Taner'in
YKY'deki kitapları:*

- Koyma Akıl, Oyma Akıl (2015)
Şişhane'ye Yağmur Yağıyordu (2015)
Keşanlı Ali Destanı (2015)
Sersem Kocanın Kurnaz Karısı (2015)
Yalıda Sabah (2015)
Çok Güzelsin Gitme Dur (2015)
Gözlerimi Kapatırım Vazifemi Yaparım (2015)
Ayışığında "Çalışkur" (2015)
On İkiye Bir Var (2015)
Sancho'nun Sabah Yürüyüşü (2015)
Ölürse Ten Ölür Canlar Ölesi Değil (2016)
Fazilet Eczanesi (2016)
Yaşasın Demokrasi (2016)
Tuş (2016)
Ayışığında Şamata (2016)
Vatan Kurtaran Şaban (2016)
..Ve Değirmen Dönerdi / Lütfen Dokunmayın (2016)
Devekuşuna Mektuplar – 1: Önce İnsan (2016)
Berlin Mektupları (2017)
Günün Adamı / Dışardakiler (2017)
Eşegin Gölgesi (2017)
Devekuşuna Mektuplar – 2: Yaz Boz Tahtası (2017)
Haldun Taner'in Timsahı (Selçuk Erez - Demet Taner) (2017)
Hak Dostum Diye Başlayalım Söze (2017)
- Küçük Harfli Mutluluklar - Doğan Kardeş Seçmeler (2016)
Konçinalar - Seçme öyküler 50. yıl özel baskısı (2017)

HALDUN TANER

Konçinalar

SEÇME ÖYKÜLER

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - ??
Edebiyat - ??

Koçınalar - 50 Yaşında / Haldun Taner

Kitap editörü: Murat Yalçın

Tasarım: Nahide Dikel
Uygulama: Gülçin Erol Kemahlıođlu

Baskı: Bilnet Matbaacılık ve Yayıncılık A.Ş.
Dudullu Organize San. Bölgesi 1. Cad. No: 16 Ümraniye-İstanbul
Tel: 444 44 03 • Fax: (0216) 365 99 07-08 • www.bilnet.net.tr
Sertifika No: 31345

1. baskı: Varlık Yayınları, İstanbul, Şubat 1967
YKY'de ciltli, özel baskı: İstanbul, Ekim 2017
ISBN 978-975-08-4102-6

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2014
Sertifika No: 12334

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 34433 Beyođlu / İstanbul
Telefon: (0212) 252 47 00 Faks: (0212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

İÇİNDEKİLER

Sunu • 7

On İkiye Bir Var • 11

Şişhane'ye Yağmur Yağıyordu • 23

Kantar Kâtibi Ali Rıza Efendi • 42

Konçınalar • 52

İznikli Leylek • 57

Bayanlar 00 • 64

Artırma • 70

Eczanenin Akşam Müřterileri • 88

Ayak • 97

Sahib-i Seyf ü Kalem • 119

Atatürk Galatasaray'da • 126

Fasarya • 135

Memeli Hayvanlar • 152

Öykü yazmaya 1945'te başlayan Haldun Taner, on yıl sonra Sait Faik Hikâye Armağanı'nın ilkinin *On İkiye Bir Var* kitabıyla alarak Sait Faik ve Orhan Kemal'le birlikte öykücülüğümüzün sacayaklarından biri oldu. Taner, *Yaşasın Demokrasi* (1949), *Tuş* (1951), *Şişhane'ye Yağmur Yağtıyordu* (1953), *Ayışığında "Çalışkur"* (1954) *On İkiye Bir Var* (1954) adlı ilk beş kitabıyla sağlam bir okur kitlesi oluşturdu.

1955'ten sonra Türk tiyatrosunun en parlak döneminde büyük bir çıkış yapan Taner, kişiliğiyle üslubu, yaşama tarzıyla dili, yaşamıyla yapıtı bir ve bütün olmuş yazarlardandı. Onun öykücülüğü, üç döneme (klasik, epik, kabare) ayrılan oyun yazarlığından, radyo skeçleri Deveküşuna Mektuplar başlığıyla yıllarca sürdürdüğü gazete yazılarından ayrılamaz. Nereden bakılsa, hayata bakışındaki derin ve keskin gözlem gücü, insanı ele alışındaki olgunluk ve incelik, durumları ortaya koyuşundaki kültürel zenginlik, anlatımındaki sağlam yapı ve mizahın imbiğinden geçen ışıltılı üslubuyla klasikleşmiş bir yazar karşımıza çıkar.

Haldun Taner 1967'de *Şişhane'ye Yağmur Yağtıyordu* ve *On İkiye Bir Var* kitaplarında yer alan 13 öyküyü *Konçinalar* adıyla yeniden sıralayarak Varlık Yayınları'ndan çıkarmış ve öykücülüğümüzdeki imzasını güçlü bir şekilde hatırlatmıştı. *Konçinalar*, giderek yazarın en çok bilinen, okunan ve sevilen kitaplarından biri olmuştu.

Haldun Taner öykücülüğü dendiğinde elli yıldır *Konçinalar* akla gelir.

Yapı Kredi Yayınları

KONÇİNALAR

On İkiye Bir Var

Nasıl başladı, ne vakit başladı, bilemiyorum. Ama ilk belirtiler, dokuz yaşımda iken patlak verdi.

Misafirlerle bahçede oturuyorduk. Yaşlı bir zat saati sordu. Aksi gibi, kimsede saat yoktu. Eniştem içeri, saate bakmaya koştu. Ben o aralık; “Üçü yirmi üç geçiyor” deyivermişim.

Bu tutturaşa, önce kimse şaşmadı. Boğazda, geçen vapurlara bakıp zamanı bazen dakikası dakikasına kestirmek mümkündür. Görünürde vapur filan olmadığı anlaşılınca gözler fal taşı gibi açıldı.

“Peki ama nasıl bildin?”

“Bilmem” dedim. “Dilimin ucuna geliverdi işte.”

Rahmetli halam;

“Tasadüf a canım” dedi. “Attı tuttu işte. Olmaz mı böyle şeyler?”

Öbürküler de;

“Evet” dediler. “Tasadüf. Ama bu kadar olur yani.”

İnsanlar, mantıklarının normal akışına uymayan olayları bu üç hece ile ne güzel ortadan kaldırıverirler. Kâhinliğimin sırf bir tesadüfe dayandığı oybirliği ile kabul edildi. Hatta ben bile buna inandım. İnanacaktım.

Aradan iki hafta geçmiş geçmemişti ki, bir gece, ter içinde yatağымda uyandım.

“Bire beş var. Bire beş var” diye sayıklıyordum.

Kalktım. Lambayı yaktım. Dededen kalma ihtiyar duvar saati, bire tam beş kalayı gösteriyordu. Niye uyanmıştım? Bu sayıklama neden? Saatin bire beş kalayı gösterdiğini rüyada mı görmüştüm? Yoksa, uyku ile uyanıklık arasında mı içime doğdu? Biraz sonra saat “dan” diye biri vu-

runca kafama tokmak yemiş gibi ayıldım. Hayır, bu defaki tesadüf olamaz. Başım dönüyor, kulaklarım uğulduyordu. İçimi, tarifsiz bir korku kapladı. O güne kadar benden gizli içimde işlemiş durmuş bir saatin tik taklarını, ilk defa o anda duyar gibi oluyordum. Bu tik tak, kalbimin atış temposunda olsa şaşmayacağım. Ama değil. Acele işleyen bir cep saatininkine de benzemiyor. Çok ağır, daha tok... Tıpkı, ağırbaşlı bir pandül gibi... Önce, bir kâbus geçiriyordum sandım. Kalkıp elimi, yüzümü yıkadım. O tempo, hâlâ kulaklarımda zonklayıp duruyor. Yalının boş odalarından birine kapandım. Boşuna... Gecelikle bahçeye çıktım. Rıhtıma vuran dalgaların temposu da, şaşılacak derecede içimdeki ölçüye uyuyor. “Lamı cimi yok, tozutuyorum” dedim. Ter içinde oraya yığılmışım. Gelip beni ayıltmışlar, yatağıma yatırmışlar. Boş odalarda ne aradığımı, bahçeye neden çıktığımı sordular. Söylemedim. Hastalıktan, doktordan oldum bittim korkarım. Bunu, bir delilik başlangıcı sanmıştım. Söylemezsem, sanki kendi kendine düzelecekti. Sırrımı evdekilere açmamakla iyi etmemişim. Belki o zaman bir çaresine bakar, önüne geçerlerdi.

İlk korkularım yatışınca, bu keşfinden övünç bile duymaya başladım. Saate bakmadan saati bilişim, mektep arkadaşlarım arasında duyuluverdi. Saati olanlar saatlerini benimle düzeltiyor, olmayanlar dersin bitmesine kaç dakika kaldığını benden soruyorlardı. Benim bu marifetimi bilmeyenlerle bahse girip sırtımdan para kazanan açık gözler bile oldu.

Üniversiteye geçince, bu meleğim daha da kesinleşti. Şimdi artık yalnız akreple yelkovanın değil, saniye ibresinin bile kaçta bulunduğunu bildiğim oluyordu. Bir keresinde bir atletizm yarışmasında sekiz yüz metre derecesini daha kronometrörler ilan etmeden bilişim, o zamanki gazetelere bile geçti. Hatta bunun üzerine, zamanın en tanınmış ruh doktorlarından biri, beni arayıp buldu. Birtakım sualler sordu. Saat tahminleri yaptırdı. Sonra doktorlar cemiyetinde, hakkımda bir tebliğ yayımlandı.

Hiç unutmam, rapor, “Süjede, aşırı derecede gelişmiş bir samia¹ hassası ve altıncı his derecesinde bir zaman hafızası müşahede edildi” diye başlıyordu.

1 *sâmia*: İşitme gücü, duyma melekesi.

Bana kalırsa, ben bunu soya çekme ile izah taraflısıyım. Şeceremi² araştırdım, bulamadım. Ama soyumda muhakkak zamanla, saatle fazla uğraşmış bir insan, ne bileyim ben, bir saatçi, bir muvakkit³ bulunmalı. Yoksa doktorun dediği gibi, bütün suçu odamdaki duvar saatine yüklemek, bana biraz tek taraflı bir izah gibi geliyor.

Odamdaki saat, atalarımın kalma bir duvar saatidir. Tam karşımda, dedemin bir hattı ile büyükbabamın üniformalı resmi arasında, sanki onlardan bir şeymiş gibi durur. Dünyaya ilk geldiğimde kulağımın ilk aldığı ses, onun tik takları olmuş. Çocukluğumun, sade çocukluğumun mu ya, gençliğimin de gecesini gündüzünü o saatin tik takları noktalamış. Hayatım bir filmse eğer, bunun fon müziğindeki bu tik takların aralığı da tıp tıpına tam onun pandülü⁴ temposunda. Öyle ağır, öyle tok.

İmdi doktorun tezi şu: Normalüstü bir duyma hassam olduğu için şuuraltım, bu pandülün temposunu adeta bir plak gibi zapt edip kendisine sindirmiş. Şimdi ben, o yokken bile onu duyar gibi oluyor, bir yankısı gibi onun temposunu idame ettiriyormuşum. Hasılı, onunla denk işleyen canlı bir saat olup çıkmışım.

Bu durumda bana;

“Öyleyse neden çeyrekleri, yarım saatleri, saat başlarını çalmıyorum?” diye sormaktan başka bir şey kalmıyor. Kötü, çok kötü... İster misin büsbütün azıtayım da, sade sorulunca değil, sorulmadan da, tıpkı telefon merkezindeki konuşan saat gibi, her geçen dakikayı durmadan söyleyeyim.

Doktora vız geliyor. Bir sinir doktoru için, saatleşen bir insan kendini at sanan, tren sanan, olmuş bir armut sanan kadar olağandır.

Sapıklık, böyle böyle başlar. Hangi doktor hastasına resmen “Sen tozutuyorsun dostum” demiştir?

Bunu ben kendi irademle alt edemezsem beni doktor mu kurtarır, ilaç mı, telkin mi?

2 *şecere*: Bir kimse veya ailenin en uzak atasından başlayarak kendisine kadar gelen bütün bireylerini gösteren ve daha çok ağaç resmi şeklinde yapılan çizelge, soy ağacı, soy kütüğü, silsilename.

3 *muvakkit*: Eskiden dünyanın güneş çevresindeki hareketine göre vakti, özellikle de namaz vakitlerini belirleyen kimse.

4 *pandül*: Sarkaç, rakkas.

Hemen, kesin bir prensip kararı verdim: Bundan böyle saat tahminlerine paydos...

O güne kadar lüzumsuz saydığım için hiç saat kullanmazken ilk defa kendime bir saat satın aldım. Hem de aylık günlük, en modernlerinden... Saati soranlara saate bakarak cevap veriyordum. Üç dört hafta, hiç falso vermedim. Fakat sonra... Tevekkeli,⁵ huy canın altında dememişler. Mesela büroda çalışırken biri saati sorsa, unutup kafamdan cevap verdiğim oluyordu. Sonra zamanla insanın içine bir de bityeniği giriyor a canım. Tahmin yapmaya yapmaya ya bu melekem büsbütün körleşirse!..

Arada bir, irademim dalgın anlarından faydalanarak, kaçamak tahminler yapmaya başladım. Günde bir kere mesela. Yahut iki... Kontrolü, kendi saatimle yapmayacak kadar onurluyum çok şükür. Dirseğini bük, kolunu aç, saate bak. Nerde kaldı, verdiğim prensip kararı? Halbuki meydan saatlerinin altından geçerken, insanın gözü pekâlâ yanlışlıkla şöyle bir yukarı doğru kayabilir. Çoğu defa, kendimi tongaya bastırmak istediğim oldu. Bile bile, sırf yanlışmış olmak için, 8.15 diye atıyordum mesela. Sonra bakıyorum: Tutturmuşum; sekizi gerçekten on beş geçiyor. Bütün gayretime rağmen, yine doğru saati bilmişim.

Yalnız, hiç unutmam, bir sabah Kadıköy Belediyesi'nin yanındaki saatin altından geçerken yine böyle kaçamak bir tahmin yaptım. "7.11" dedim. Baktım, yediyi yirmi bir geçiyor, evet yirmi bir. Gözlerime inanamadım. Bir sevineyim, bir sevineyim. Dünyalar benim oldu sanki. Kendi kendime "Al kalemi" dedim, "bugünün tarihini defterine kaydet. Bugün senin normal insanlar sırasına girdiğin mutlu ve tarihi bir gündür." Fakat sevincim içimde kaldı. Tam o sırada işçinin biri saate merdiven dayamaz mı? "Meret yine on dakika ileri gidiyor" diye tamire kalkışmaz mı?

Kaç doktor değiştirdim. "Korkacak bir şey yok" diye yemin ediyorlar. İnşallah doğrudur. "Geçer mi?" diye sordukça, "Bilinmez" diyorlar. "Hem bunun size ne zararı var kuzum? Faydaları da caba." Doğru. Faydasını neden inkâr etmeli. Mesela ben bugüne kadar tren, vapur kaçırmış insan değilim. Gece saat kaçta yatarsam yatayım, içimde zilli bir

5 *tevekkeli*: Boşuna.